

Ärtusliku maja jaoks tänu renoveerimisele parem aeg.

Aleksandr Guzhov

Millal vanalinalased ja teised huvilised siis uue korraga tutvuda saavad?

Kaitsekord on Vanalinna päevade ajal kuu aega avalikul väljapanekul. Siis kutsun küll kõiki üles sellega põhjalikult tutvuma ja arvamust avaldama, põhjendatud juhul ka vaidlustama. Ehk enne vaidlustamist on siiski mõttekas tulla linna muinsuskaitseosakonda või pöörduda riigi muinsuskaitseameti poole ja küsida vajadusel selgitusi.

Asjatundmatule inimesele jääb arusaamatuks, et kust see piir jookseb riigi ja linna muinsuskaitse vahel? Mõlemad ajavad ju ühte asja?

Riik sätestab selle, mis on riigi seisukohast need kõige olulisemad mälestised. Mälestiste nimekiri peaks olema esinduslik läbilõige meie ainelisest kultuuripärandist – need asjad, mis peaksid igal juhul säilima. Tallinna territooriumil täidab linna muinsuskaitse osakond halduslepingu alusel riigi ülesandeid ehk siis annab eritingimusi, väljastame lube, teeme järelevalvet jne riigi nimel mälestiste üle meie.

Omavalitsustel on lisaks võimalus kaitsta enda jaoks olulisi üksikehitisi või piirkondi planeerimisseaduse alusel. Tallinnas on nendeks kehtestatud miljööväärtuslikud alad. Sealsete väärtuste kaitseks vajalikud tingimused seatakse üldplaneeringutes.

Vanalinna seisukohalt on kolmas tähtis dokument Vanalinna muinsuskaitseala arengukava. Seda veab kesklinna valitsus ning see on veel ettevalmistamisel. Minul on arengukavaga seoses väga suured ootused. See taoline pole dokument, et linnuke läheb koostamise eest kirja, kuid valmides paneme selle sahtlisse. Seal saab ikka paika panna olulised arendussuunad, mille alusel linnametid saavad teha koostööd,

et Vanalinn ikka säiliks maailmapärandi nimekirjas. Aga kõige olulisem, et Vanalinn oleks meeldiv elukeskkond.

Me ei taha sellist Vanalinna, mis on nagu Disneyland, kust ainult turismigrupp jalutab läbi ja kus päris elu ei ole. Siis ei taha tegelikult turist ka sinna tulla. Minu meelest vajavad isegi rohkem hoolt ja hoidmist inimesed, kui majad. Sest majadega on ju suhteliselt hästi.

Teie kolleeg Triin Talk kirjutab Sirbis ühe Vanalinna elaniku muljetest: «Püsielanikuna on selline tunne, et elaks nagu ühes väga imelikus hotellis. Iga päev tulevad uued inimesed, vooritakse edasi-tagasi, ukse ette jäetakse suitsukonisid, koridoriuksed unustatakse lahti. [...] Varem teadsin, kes mu naabrid on, hoov oli meie ühine ruum. Nüüd on hoov nagu avalik tänav, kus voorivad võõrad inimesed.» Kas linn peaks külaliskorterite arvu piirama?

Linn võiks sekkuda, aga mitte radikaalselt. Lähtuma peaks sellest, et Vanalinn oleks atraktiivne elukeskkonnana, sest siis tulevad inimesed siia ka rohkem elama. Jah, siin saab linn rohkem ära teha, et siin oleks rohkem elu ja linnaruum mõnusa-

samaks liikumiseks, olemiseks.

Koostöös kesklinna valitsuse ja teiste linna ametite ja osakondadega saame kvaliteetsemat elukeskkonda ja linnaruumi vanalinna planeerida, alustades teede ja trasside rajamist kuni selleni välja, kuhu ja millised märgid ja postid maha panakse. Et kas me paneme märke selleks, et autodel oleks lihtsam kihutada, või tegelikult et jalakäija ruumi oleks mõistlikult rohkem ja oleks kõigi peale mõeldud. Ja et oleks näiteks võimalik prügi sortida mõistlikult lähedal. Ühesõnaga, et leidsuks kõik, mis on mõnusaks elukeskkonnaks oluline.

Mida arvate uue sobitamist vanaga – näiteks Estonia teatri juurdeehitusest?

Estonia teatri puhul on eksperdid omavahel kokku leppinud, et sellises mahus juurdeehitust, nagu esialgne kavand välja pakkus, tulla ei saa. Ma ei saa aga nõustuda nendega, kes ütlevad, et 21. sajandil on ooper ja ballett juba igand. Üks kultuurirahvas ja rahvusriik vääriavad, et meil on oma ajaloo ooperi- ja balletimaja. Meil on maailma tasemel balletitrupp ja meie ooperisolistid laulavad maail-

Skoone bastioni renoveerimine.

malavadel. Meie inimesed vääriavad kõrgel tasemel ooperi nägemise või kuulamise võimalust ja täismöödu balletti.

Minu teada praegu arvutatakse, kuidas on võimalik olemasolevat saali ja lava ümber ehitada: laiendada lava ja tekitada akustikaks vajalikku kubatuuri juurde. See eeldab üsna väiksemahulist juurdeehitust – põhiliselt jääks see Draamateatri suunas ja tekiks vaid praeguse parkimisala arvelt. Need lahendused on ka muinsuskaitseliselt vastuvõetavad.

Lihtsam oleks ehk nullist kuhugi uus ja uhke ooperimaja ehitada?

Seesama Estonia hoone ei tohiks siiski jääda unarusse. Kui mõelda, mis rolli see on mänginud ajaloo, siis tema ajalooline väärtus kaalub üles arhitektuurse. Mis tingimustel seda ehitati, millised meie riigi loomise, taastamise, säilitamise seisukohalt olulised sündmused kõik on selles majas aset leidnud... See hoone väärib esindusfunktsiooni. Jätta nii, et küll me talle ka mingi otstarbe leiame... See on siiski nii oluline hoone Eesti jaoks.

Aga rääkigem edasi vanast ja uuest – kuidas tuua uusimaid tsivilisatsiooni hüvesid Vanalinnade laadimispunktide ja nii edasi?

Päiksepaneelid ka aina arnevad. Andkem neile veel natuke aega. Nüüd on võimalik panna ka punaste kivide peale neile sobivaid, ehkki nende tootlikkus on pisut väiksem kui tumedatel paneelidel. Punane katusemaastik on ikkagi üks Vanalinna sümboliteid. Katsesagem, arendagem neid – aga ennekõike veel mujal.

Üle riigi on paigaldatud mälestistele päiksepaneelid ja tulemused on kohati täitsa kenad. Eestis on toredaid tootjaid, kes valmistavad väga häid lahendusi. Autode laadimispunktide kohta olen üldse arvamusel, et natuke võiks Vanalinnas auto liiklust vähendada. Kuigi on selge, et kui siin elad, siis mingit juurdepääsu on vaja, me ei saa täiesti sulgeda.

Laadimispunktide pole üldiselt välistatud. Neile tuleb lihtsalt leida kohad. Vanalinn ei ole muuseum. Isegi kui ta on kaitse all, ei tähenda see, et me siin midagi teha ei tohiks. Me hindame, et iga põlvkond on siia mingi jälje jätnud. Meie ülesanne on lihtsalt, et meie lastel ega lastelastel poleks häbi jälje pärast, mida meie oleme siia jätnud.

Mis saab lähemal ajal linna ajaloolistest objektidest korda?

Praegu käib suur töö Skoone bastioniga. Ühelt poolt näeb see juba isegi liiga uus välja. Ouline, et seal pole üle 100 aasta midagi tehtud, ja et nende müüride maa-alune osa on sama kõrge, kui nähtav osa. Renoveerimine on seega osaliselt nähtamatu töö. Aga kui see on tehtud, siis on jälle sajandiks asi korras.

Jätuvad linnamüüri parandustööd, Pirita kloostri renoveerimine. Meil on ju veel linnateater – terve suur kompleks, mis peaks sel aastal valmima. Ja siis Rüütelkonna hoone Toompeal, mida riigikantselei korras- tab. Kuid ka eraomanikud teevad palju: Patareis käib töö, arengud on Lutheri kvartalis.

On mitmeid üksikmälestisi, mida renoveeritakse: kas või pikalt muinsuskaitse justnagu saamatus sümboliks olnud Poska 41 – kunagine õigeusu preestri rohke puitpitsiga maja.

Igale hoonetele tuleb oma aeg!

Kas sellised omanikud on jäänud 90. aastatesse, et võetaksegi vanal majal näiteks mõni kenatähtne puitaken maha ja pannaksegi julgalt uus ja odav ette – või muud taolist?

Minu arust on sellised juhtumid ikka väga harvad. Üldiselt saadakse ikkagi aru väärtustest.

Meil, ametnikel, on kaalutluskohustus. See kõlab imelikult – selline bürokraatlik keel. Tegemist on aga lihtsa meie õigusrüüri ja põhiseaduse põhimõttega, et kui riik on põhiseaduse tasandil pannud peale piirangud omandi kasutamisele, ja need on põhjendatud, siis iga konkreetset otsust tehakse me peame samuti kaaluma erinevaid aspekte. Ma ei saa ametnikuna lähtuda ainult enda kui kunstiajaloolase või enda kui arheoloogi arvamusest. See ei defineeri avalikkuse huvi. Ma pean arvesse võtma ka omaniku seisukohta, erinevaid sotsiaalmajanduslikke aspekte. Tegema kõiki neid arvestades parima valiku.

Kustkohast see piir siis jookseb: kui palju mingit vana detaili peaks alles olema, et peaks taastama, mitte uut panema?

Tänapäeval on muidugi kõike taastada võimalik. Muidugi siis, kui on piiramatult ressursi. Aga siin tulebki jälle küsimus otstarbekusest, sest omanikuressurs on ikkagi piiratud. See ei tähenda muidugi suhtumist, et oh, mul raha ei ole, paneme midagi uut ja plastikust. See ei tule kõne alla. Aga mõne asja puhul tuleb raske südamega vahel teha ka otsus, et selle või teise detaili restaureerimine pole enam mõistlik ja see tuleb asendada kvaliteetse uuega. Nii et see on jah kunst: kompromisside leidmise kunst.

Restaureerimise ei ole keerukas. Kõige keerulisemad on alati inimsuhted. Kui inimsuhteid hoida, küll me leiame siis ka keeruliste restaureerimisprobleemidele lahenduse.

Need sõnad võiks siia kuldsest seinast kirjutada! Aga olles palju rääkinud juba Vanalinnast ja muinsusväärtustest, siis mida ikkagi tähendab miljööväärtuslik ala, kus on samuti piirangud? 1960. aastate hruštšovkad võivad ka ju olla miljööväärtusega, mitte ainult Kalamaja või Kadriori vmt rajoonid?

Ühelt poolt me täidame osakonnas riigi ülesandeid ja seisame nende mälestiste eest, mis on riiklikult tähtsad. Linnal kui omavalitsusel on omakorda õigus öelda, mis on linna seisukohalt oluline. Planeerimisseadus annab õiguse kehtestada need piirkonnad, mida linn peab oluliseks kaitsta. See ei tähenda kuidagi, et üks oleks olulisem kui

teine. Need on lihtsalt erinevalt reguleeritud.

Üks asi on miljööalade määratlemine ja väärtustamine, teine asi, kas ja milliseid piiranguid saab neile peale panna. Ennetustöö on siiski kõige olulisem. Et inimesed ise saaksid aru, et ajaloolised detailid tõstavad nende kinnisvara väärtust.

Muinsused on taastumaturessurs. Kui midagi on hävinud, siis midagi enam asemele ei tule. Nii palju on tuttavaid, kes otsivad ajaloolisi kortereid või maju: kohati juba lootusetu. Euroremont on käinud üle ja mitte midagi ehedat enam ei ole. Järjest vähemaks jääb seda. Aga teisalt – kui jalutad miljööväärtuslikes piirkondades, jällegi näed, kui palju ja rikkalikult on seda ehitatud Tallinnas ka alles.

Kuidas siis on kõige õigem panna inimesi oma kodutäna väärtuste eest seisma?

Aga siin ongi jällegi vaja leida tasakaal piirangute ja inimeste huvide vahel. Piits siin alati ei tööta.

Toon ühe lapsiku näite. Kui tahad rannast liiva tassida, et võimalikult palju pihku jääks, siis mida rohkem peo kokku surud, seda vähem alles jääb. Kui peopesad on ülespidi, aval, saad oluliselt rohkem kanda.

Ma arvan, et ülekantud tähenduses see põhimõte toimib ka kultuuripärandi säilitamise puhul.

Inimesed ei tohiks piiranguid karta!

Siis hakatakse tegema sa-laja, karde-takse, et asi on hull, ma saan trahvi, riiel-dakse. Siin majas töötavad eranditult ainult väga toredad inimesed. Ärge kartke tulla küsima, siit saab väga head nõu. Ärge kartke ka meiega vaielda. Ütlesin seda alati ka riigiametis. Kõige paremini kaalutletud otsuse saad teha siis, kui sul on kõik aspektid teada.

Kas Harju tänava äär tuleks taastada?

Mu isiklik arvamus on, et see võiks jah olla hoonestatud. Aga see on minu isiklik arvamus. Iseasi on, millal oleme valmis seda arutelu uuesti avama.

Apteegitänava äär läheb taas hoonestamisele, sinna on muinsuskaitse eritingimused välja antud. Hoonete mahud on seal sõjaeelsed, aga materjalikasutus on suuresti vaba. Seega sinna ei tule sõjaeelseid majade koopiad. Kirgi kütab see, et mis siis ikkagi on see õige uus, mis hävinud vana asemele tuleb. Avalik ruum mõjutab inimest tohutult palju. Kõigil on selle kohta mingi oma arvamus. Öeldakse, et arhitektide vigade tõttu peavad inimesed kannatama sadu aastaid.

Kus te ise elate?

Mina elan 1950. aastate lõpul ehitatud miljööväärtuslikus eramus, nii et olen miljööalal elamisega hästi kursis. Kui ikka valet poolt tuul puhub, siis peaaegu et tukk on viltu. Kui ühe akna vahetasime, siis akna vahele oli soojustuseks pandud Marati dressipiiksid.

See on pigem kuvand, et muinsuskaitse karistab, soovime ikka aidata.